BAKURUBASANNI
(nimɔrɔ 12 sɔngɔ)
Mali kɔnɔ = Dɔrɔmɛ 300
Afiriki kɔnɔ = Dɔrɔmɛ 600
Jamana wɛrɛ = Dɔrɔmɛ 1000

Kibaru

ɔkutɔburukalo san 1998

Kunnafonisɛbɛn bɔta kalo o kalo. BP: 24 Telefɔni : 21-21-04. Bozola Bamako-Mali. San 26nan bɔko 321nan A sɔngɔ : dɔrɔmɛ 15

Musa TARAWELE n'a nɔkanmɔgɔw ka kiiri

Kiiri dɔ daminɛna, san 1998, ɔkutɔburukalo tile 12, Bamakɔ, n'a bɛ ka boli Mali peresidan kɔrɔ Musa TARAWELE n'a furumuso Mariyamu SISOKO n'u baarakɛɲɔgɔn n'u balima dɔw kan.
A jirala ko Musa TARAWELE bɛ ka nɔminɛ faso nafolo dunni de kama an'a y'a yɛrɛ kɛli min kɛ baana ye nanbara ni kurutu-kurutu sira kan.
A furumuso Mariyamu SISOKO ta yenafoloɲiniye, k'a yɛrɛ kɛ waritigiba ye sira sugu bɛɛ kan, i n'a fɔ : bagabagali ni lasiranni.
Peresidan kɔrɔ nimɔgɔkɛ Duwa Abarahamu SISOKO n'a bɛ wele «ARAMƆSI», o ta ye wariɲinina kofɔlen ninnu dɛmɛni ye u ka baarajugu la.
Cɛnan KULUBALI min kɛra Musa TARAWELE ka nafoloko minisiri laban ye, o nɔminɛra faso nafolo dunni n'a yurugu-yuruguli la.
Seku LI ta ye hawuja nafoloɲini ye, k'a yɛrɛ kɛ nafolobatigi ye, nanbara ni yurugu-yurugu sira kan.
Mɔgɔ 7 de jalakilen don kiiri in na, nka Mali kiiritigɛso min ɲɛsinnen don kiiriko in ma, o y'an ladɔnniya ko mɔgɔ 4 de ta bɛna ɲɛnabɔ fɔlɔ. A jirala ko Mali peresidan kɔrɔ Musa TARAWELE n'a furumuso Mariyamu SISOKO ka nafolo yuruguyurugulen kasabi taar'i jɔ sefawari 2.483.680.891 la.
Forow b'o la ani masirifɛnw ni nafolomugu ni mɔbiliw ni sow ni fɛn wɛrɛw, an da tɛna se minnu kelen-kelen bɛɛ ma.
Kiiritigɛ in ɲɛmɔgɔya bɛ Ilo SISOKO

bolo, min dɛmɛbagaw ye Daramani KULUBALI ni Sɛnzana TARAWELE ye, n'olu ye kiiritigɛlaw ye, ka fara Baba WAGE ni Kemozanga KEYITA ni Aruna SISE ni Gawusu GOYITA kan, n'olu tɛ finitigiw ye.
Mali kiiriko minisiriso jɔyɔrɔ fabaga ye Shɛkina WAGE ye kɛnɛ in kan.
Kiiritigɛ tile filanan, Musa TARAWELE n'a nɔkanmɔgɔw surunnadonnaw ye baara bila, fɔ u ka laɲini dɔ ka waleya, n'o ye kiiri kunnafoniw dili ye arajo la.
Hakilijigin siratigɛ la, Mali kɔnɔ, sɛbɛn ni sariya kelen si t'a jira ko kiiritigɛ kunnafoniw ka kan wali a man kan ka di wajibiya la arajow la jama ma.
Peresidan n'a ka mɔgɔw surunnadonbagaw kɛlen k'u kɔdon, sariya kadara kɔnɔ awoka naani (surunnadonnaw) kura ɲinina k'u di Musa TARAWELE n'a nɔkanmɔgɔw ma.
Awoka kura ninnu y'a jira k'olu tɛ se ka baara in kɛ, bawo Musa TARAWELE n'a ka jama ka dannaya t'olu kan.
Nin cogo de la, san 1998, ɔkutɔburukalo tile 19, peresidan Musa TARAWELE n'a nɔkanmɔgɔ jalakilen tɔw ka awoka lakikaw y'a jira k'u bɛ segin u kɔ, k'u ka mɔgɔw surunnadon. N'Ala sɔnna, nowanburukalo nata, an bɛna Musa TARAWELE n'a furumuso n'a balima n'a baaraɲɔgɔn minnu welela «bɔgmjeninen» kan, olu ka kiiritigɛ kunkun n'a ɲɛnɲɛn tɔmɔ aw ye.

Ɲansɛ SAMAKE Basiriki TURE

KƆNƆKO

Nkɔku «zasɛnti» farati bɛ ka juguya Ofisi kɔnɔ ☞ ɲɛ 3

Sumanw nɛna Saheli jamanaw kɔnɔ san 1998 ☞ ɲɛ 3

Dɔnsen kura ka kan ka don nɔnɔ baaraw kɔrɔ Mali la ☞ ɲɛ 4

Talo babiliko kuma cayara ☞ ɲɛ 5

Hadamaden mago si tɛ ɲɛnabɔ Kamerunɲamana kɔnɔ ni surɔtɛn ma bɔ ☞ ɲɛ 8

Gɛlɛya bɛ denwolomuso jogɔnnenw furakɛliko la Nizɛri jamana kɔnɔ ☞ ɲɛ 9

«Dugubila ka fisa laadawuli ye» ☞ ɲɛ 10

San 2002 «KUPUDAFIRIKI» bɛ se ka tan dugu minnu kɔnɔ ☞ ɲɛ 11

Ɲinan «poliyo» boloci kana kɛ mɔgɔsi kɔ

K'a ta san 1998, nowanburukalo tile 14 na ka t'a bil'a tile 15 la, n'o bɛ bɛn sibiridon ni karidon ma, sensabana n'a bɛ wele ko poliyo, o bolociba dɔ bɛna kɛ Mali tonkun naani bɛɛ la. Senfagabana boloci kɛrɛfɛ, witamini «A» bɛna di denmisɛnw ma, walasa k'u ni kɛnɛya sabati ani k'u kisi ɲɛfiyentɔya ma.

Mɔgɔ caman hakili la ko poliyo ye dakan ni Alalatigɛ bana ye, hadamadenw se tɛ min na. Dɔgɔtɔrɔw y'a jira o yɔrɔ la, ko senfagabana «poliyo» ye lujura ye, min bɛ se ka kunbɛn ni tuguci ye.

O tuma, ni «wuli-tuma-la ka fisa n sen-ka di ye», a ɲininen don bangebagaw bɛɛ fɛ, u ka bɔ nowanburukalo tile 14 n'a tile 15 i ko kɔnɔ kulu, ka t'u denw boloci, hali minnu bolocira ka kɔrɔ, n'u si b'a ta u wolodon na ka taa se san 5 ma.

An bɛɛ b'a dɔn ko «poliyo» mana den min mulugu, o y'o ka taamako nɔgɔyalen ye fɔ ka taa diɲɛ wuli. Nka bɛɛ tɛ min dɔn, o ye ni den min bolocira senfagabana tuguciji la, fɔ ka taa diɲɛ wuli «poliyo» t'o minɛ.

N'an t'a fɛ ka k'an denw ma juguw ye, nowanburukalo tile 14 n'a tile 15, an bɛɛ ka kan ka ye «poliyo» bolociyɔrɔw la, n'an denw ye, minnu si b'a ta u wolodon na ka taa se san 5 ma. Mali minisiriso min ka baara ɲɛsinnen don kɛnɛya sabatili walew ma ani

mɔgɔkɔrɔbaw ladonni ni bolodiɲɔgɔnma ka fara boloci donbaw labɛn jɛkulu kan, olu k'u b'a ɲini an ka jamana dɛmɛkɛ jɛkuluw bɛɛ fɛ, u ka tugu kɔɔrisɛnɛ ciyakɛda «CMDT» ni jagokɛlaw ni izinitigiw ka soba «C.C.I.M.» ni denmisɛnw lafasa jɛkulu «UNICEF» ni diɲɛ yiriwali jɛkulu «P.N.U.D.» ni Mali densarasoba «I.N.P.S.» kɔ, k'u jeniyɔrɔ fin an ka jamana boloci donbaw sankɔrɔtali la, k'a kɛ nisɔndiyako ani wasako ye.

«Poliyo» tuguci donbaw ni witamini «A» dili donbaw ye malidenw bɛɛ kunko ye, bawo bi denmisɛnw ye sini mɔgɔkɔrɔbaw ye, jamana fana jigiw y'olu de ye. Ni denmisɛnw kɛnɛyara, jamana bɛ kɛnɛya, ka yiriwa, ka taa ɲɛ. Ni denmisɛnw banara, jamana bɛ nagasi, a bɛ laafu, a bɛ segin kɔ. Ala k'an kis'o ma.

Nkɔku «zasɛnti» farati bɛ ka juguya Ofisi kɔnɔ

Mali kɔnɔ ni da magara malo la, an bɛɛ hakili bɛ jigin Segu Ofisi la. An ka jamana malo fanba bɛ sɛnɛ Ofisi mara de kɔnɔ.
Ofisi mara kɔnɔ malosɛnɛ bɛ kɛ dugu 151 kɔnɔ, n'o bɛ bɛn du 13970 ani hadamaden 180.000 ɲɔgɔ nna ma.
An bɛ don min na i ko bi, dugukolo taari 960.000 de labilalen don malosɛnɛnaw ye Ofisi mara kɔnɔ. Nka forokɛnɛ hakɛ min labɛnnen don sɛnɛ kama Ofisi kɔnɔ, o ka ca ni taari miliyɔn 1 ye. Malosɛnɛ fɛɛrɛ kura dɔ kɛra sababu ye Ofisi mara kɔnɔ ka malokaama tɔni 7 sɔrɔ, fɔ ka se tɔni 10 ma taari kelen dugukolo kan.
Ofisi nijuru ye Marakala babili n'a badingɛ woyolenw ye Saheli kungo kɔnɔ. Marakala barasi jɔra an marabaga faransikaw fɛ kabini san 1947.
Kabin'o waati fɔ ka n'a bila bi la Mali fangaso n'a dɛmɛbagaw bɛ k'u seko damajira kɛ maloforow labɛnni na Ofisi maraw kɔnɔ. Nka n'an m'an jija, an ka sɛgɛn bɛna kɛ tɔ-ka-jɛ ye, walima sanjikɔrɔwɔsi, k'o sababu bɔ nkɔku suguya dɔ la, n'a bɛ wele ko «zasɛnti» faransikan na.
O nkɔku de bɛ ka Joliba babolo k'a dagayɔrɔ ye, kabini kilo 30 sann'i ka se Bamakɔ fo ka na se Ofisi maloforow ma. Ni fu ma siri teliya la nkɔku «zasɛnti» kunbɛnni na, Marakala barasi ni Ofisi maloforow bɛɛ bɛ silatunun a fɛ. A jirala ko «zasɛnti» in ka jugu sɛnɛfɛnw ni baganw bɛɛ ma. A nana jiwoyo de fɛ dɔɔnin-dɔɔnin ka bɔ Bamakɔ ka na se Marakala Ofisi mara kɔnɔ san 1996. Kabini nkɔkujugu in sera Marakala babili ma, a y'i sɔɔri dadingɛw fɛ, k'olu geren, ka ji bali ka boli. A jɔrɛba de bɛ cikɛlaw la, bawo a tɛ jɛgɛw to sanko ji kunnafɛn wɛrɛw; a bɛ nin bɛɛ faga.
O tɛmɛnnen kɔ, a bɛ sira da kurunw ɲɛ ji kan, barisa a b'u bali ka boli. «Zasɛnti» bɛ jikan motɛrɛninw «elisiw» lajɔ, k'u to boli la baji kan.
Faratiko wɛrɛ bɛ nkɔku «zasɛnti» la, n'o ye baji jali ye a fɛ. A dun bɛ ka woyo cogo min na, n'an ma wuli joona k'a kɛlɛ, a jirala ka bɛ k'i kunda dɛbɛ kan. Bɛɛ dun b'a dɔn k'o ye Joliba baji nimayɔrɔ ye, nafamafɛn caman bɛ min kɔnɔ, jiri suguya caman ni dugujukɔrɔ gazi bɛ minnu na.
Mali cikɛkow yiriwali ɲinini ciyakɛda «IER» bɛ ka fɛnɲɛnama suguya dɔw sifilɛ, minnu ka baara tɛna ɲɛsin foyi ma nkɔku «zasɛnti» kɛlɛli kɔ. Ofisi yɛrɛ bɛ k'a jeniyɔrɔ fin nkɔku «zasɛnti» kɛlɛli la. Mɔgɔ faamuyalenw y'a jira ko n'an sera ka «zasɛnti» kɛlɛ, k'a bɔ ji la a ka ja; nkɔku in jalen ye nɔgɔ ɲumanba de ye foro kɔnɔ.

Moriba KULUBALI
Basiriki TURE

Sumanw ɲɛna Saheli jamanaw kɔnɔ san 1998

Saheli jamanaw ka ja n'a kasaaraw kɛlɛli jɛkulu «CILSS» n'a ka ciyakɛda kɛrɛnkɛrɛnnen min ka baara ɲɛsinnen don sɛnɛko ni jiko ni waatiyɛlɛmako ma, o y'a jira ko san 1998 samiyɛ bɛna diya Mali ni Nizɛri ni Burukina Faso ni Cadi la, bawo sumanw bɛna ɲɛ kosɛbɛ jamana kofɔlen ninnu kɔnɔ. Nka min ye Senegali ni Ganbi ni Kapuwɛri jamanaw ye, a jirala k'olu ka suman ɲɛniko bɛna kɛ lahala ye.
Saheliyanfan maraw kɔnɔ, san 1998 suman sɔrɔlen hakɛ ka ca ni san 1997 ta ye; o tɛmɛnnen kɔ, a samiyɛ diyara ni san 12 tɛmɛnnenw ta ye farafinna yɔrɔ kɛrɛnkɛrɛnnen in na. O misali ye suman tɔni miliyɔn 10 sɔrɔli ye, min ka ca ni 10 ye 100 / o / 100 kan, san duuru laban ninnu kɔnɔ.
Ginebisawo ka suman sɔrɔta hakɛ bɛna dɔgɔya kosɛbɛ k'o sababu bɔ u yɛrɛ ka sokɔnɔ fitinɛ na, min bɛna dadigi cikɛ walew la ani sumansi ni nɔgɔw sɔrɔli ka sɛnɛ kɛ, ka nafa sɔrɔ a la.
Jiba minnu donna falaw kɔnɔ, olu sababu la falakɔnɔ malow tɛna ɲɛ Nizɛri ni Cadi jamanaw kɔnɔ. Nka ji bɛ lase malo minnu kɔrɔ fonɛnɛ waati, olu bɛna ɲɛ kosɛbɛ Nizɛri ni Senegali ni Mali ni Moritani jamana kɔnɔ.
O bɛna kɛ sababu ye ka dunkafa sabati, ka tɛmɛn san 1997 jukɔrɔ waatiw kan ni suman kilo 188 sɔrɔli ye mɔgɔ kelen fɛ, san kelen kɔnɔ. «CILSS» mɔgɔ faamuyalenw y'a jira ko hali ni dunkafa ma sabati pewu-pewu, k'o sababu kɛ san saba labanw sumanko gɛlɛya ye Saheli jamanaw kɔnɔ, siniɲɛsigi kɔni na se ka kɛ waatinin kɔnɔ ni suman dɔɔnin marali ye jamana caman kɔnɔ, i n'a fɔ : Nizɛri ni Cadi.
A jirala k'o siratigɛ la Nizɛri ni Cadi ni Saheli jamana caman wɛrɛw ka balo santa tɛna tɛmɛn tɔni miliyɔn 2 ni dɔɔnin kan, san 1998-1999 gɛlɛya waatiw la.
«CILSS» mɔgɔ faamuyalenw ka fɔli la yɛlɛma nafama min bɛna don saheli jamanaw baloko la, o kɔrɔ tɛ k'o y'u tilalen ye, bawo samiyɛ ɲuman fila de wajibiyalen don u bara, walasa dunkafa ka se ka basigi, ka kɛ ko sabatilen ye. O faamuya sira fɔlɔ ye jama cayali ye dugukolo nafamaw ma.

Basiriki TURE

Ɲɔmiji dacogo

Nin ye Musa Fɔnba ka jaabi ye ɲɔmiji dacogo kan fɛnw kan.
Wulada sumalen, ka don su la, ni sankolo jɛra pasi-pasi, walima kabanɔgɔ bɛrɛ t'a la waati min na, fiɲɛ bɛ sumaya ton-ton ka jigin dugukolo kan. Nɛnɛ min bɛ bɔ o waati, o fiɲɛ sumalen de bɛ kɛ ji misɛnninw ye ka n'i da dugukolo ni binw ni fɛn wɛrɛw kan. O de bɛ wele ko ɲɔmiji.

Dɔnsen kura ka kan ka don nɔnɔ baaraw kɔrɔ Mali la

Baganmara sinsinnen don cogo min Mali kɔnɔ, o tɛ dɔɔnin ye. Misali la, misiw n'u ɲɔgɔnna bagan miliyɔn 5 de b'an bara ani sagaw ni baw n'u ɲɔgɔnna bagan misɛn miliyɔn 11. Nka o n'a taa bɛɛ, Mali bɛ sogo ni nɔnɔmafɛnw sanni na kudayi jamana wɛrɛw kan. A jirala ko nafolo kasabi min donna o fɛnw sanni dafɛ san 1995, o cayara ni sefawari miliyari 12 ye. O nɔnɔmafɛnw fanba sanna farajɛ jamanaw kan. Jateminɛ na, o wari bɔta ka jugu faso nafolobon ma.

N'an y'a lajɛ ji ɲɛmajɔlen na, an b'a ye ko Mali bɛ se ka fɛɛrɛ ɲɛnamaw siri nin lahawuta nafolo bɔli la. San 1995, jateminɛ dɔ y'a jira ko misiw n'u ɲɔgɔnna baganmusow hakɛ ye 2.070.000 ye. Olu cɛma baganmuso 676.000 ye birimisiw ye, minnu ka san nɔnɔ bɔta hakɛ ye tɔni 196.000 ye. Sagaw ni baw ni ɲaamɛw sen t'o la. A jirala ko Mali faaba kɔnɔ, n'o ye Bamakɔ ye, mɔgɔ kelen mago bɛ nɔnɔ hakɛ min na san kɔnɔ, o ye kilo 36 ye. An yɛrɛ ka misinɔnɔ hakɛ min b'o la, o tɛ tɛmɛn kilo 3 ni dɔɔnin kan. N'an yɛrɛ ka nɔnɔ sɔrɔta t'an bɔ walima a sɔrɔli ka gɛlɛn jama fanba fɛ, fangaso wajibiyalen don ka nafolobaw don kɔfɛ nɔnɔ sanni dafɛ. Nin ko in gɛlɛya n'a degun dogolen tɛ fangaso la. O de kɔsɔn kabini san 1985, Mali ye fɛɛrɛ nafamaw boloda nɔnɔ sɔrɔliko la nɔgɔya la, walasa jamana ni jamanadenw bɛɛ ka nafa sɔrɔ a ko la. O fɛɛrɛ tigɛlen dɔw ye :

- Baganmara bagaw dɛmɛnni;
- Jɛkulu kɛrɛnkɛrɛnnenw sigili nɔnɔ baaraw siratigɛ la, an'o jɛkuluw mɔgɔw ka kɛtaw bɛɛ kalifali u yɛrɛ la, walasa u k'a k'u kunko ye;
- Kɛnyɛrɛyew samani k'u ɲɛsin nɔnɔ baaraw ma;
- Birimisi siya kuraw ladonni Bamakɔ n'a lamini na;
- Nɔnɔdilanyɔrɔ 30 ɲɔgɔnna sigili senkan. Tiɲɛ don Mali ye cikɛ ani baganmara jamanaba ye Afiriki tilebinyanfan na, o n'a taa o taa, gɛlɛya caman bɛ nɔnɔko la yan, i n'a fɔ :

- Sirakow ni baaraminɛnkow ntanya togodaw la, nɔnɔ bɛ sɔrɔ minnu kɔnɔ. O bangera kɔnɔrɔfili ko dɔ la, n'o ye Mali yɛrɛ ka nɔnɔ bɔta hakɛ cayali k'a sɔrɔ lahawuta nafolo bɛ ka don nɔnɔ sanni dafɛ kɔkan jamanaw kɔnɔ. Faamuya min bɛ se ka sɔr'o la, o ye Mali yɛrɛ kɔnɔ nɔnɔ bɔyɔrɔ janyali ye a minyɔrɔw la. O bɛ fɛn min wajibiya, o ye nɔnɔbɔyɔrɔw siraw dilanni ye ani ka baarakɛminɛnw d'u ma, walasa u ka se ka nɔnɔ bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan yɔrɔ kelen, k'a bayɛlɛma o kɔ k'a lase a minbagaw ma. Komi nɔnɔ marali ka gɛlɛn ni firigo t'i bolo, o tuma fɔ nɔnɔ ka labaara koɲuman, walasa a ka waatinin kɛ a minbagaw bolo sann'u ka se a ma.
- Gɛlɛya min dalen b'o kan, o ye Mali birimisiw jali ye, bawo u tɛ nɔnɔ bɛrɛ bɔ. O yɛrɛ de bɛ ka dugubaw baganmaralaw bila birimisi siyaw ɲinini na kɔfɛ jamanaw kan, minnu sin ka di. O siya 12 ɲɔgɔnna donna Bamakɔ san 1990 k'u kolonson an ka misiw la. Degun min b'o fana na, o y'olu misi dunanw baloli n'u ladonni ye.
- Jurudon fɛɛrɛ si bolodalen tɛ nɔnɔ baaraw yiriwali n'u basigiliko la. Nɔnɔko sabatili tɛ taa o ɲɛnabɔli kɔ.
- Jɛkulu kɛrɛnkɛrɛnnen minnu sigira nɔnɔ baaraw kadara kɔnɔ, fanga t'olu la k'u haminankow bɛɛ waleya. An filɛ yɔrɔ min na, cikɛlaw tɔgɔlasoba min sigira senkan, o dɔrɔn de bɛ ka dɔnsen kura don jɛkulu kofɔlen ninnu kɔrɔ, nka se bɛrɛ t'o soba bolo fɔlɔ cikɛlaw dɛmɛni na.

Yɛrɛlabɛn kadara kɔnɔ, kɛnyɛrɛye jɛkulu dɔ y'i ɲɛsin nɔnɔdilanyɔrɔ dɔw jɔli ma jamana kɔnɔ, ka nɔnɔ bɔbagaw n'a yɛlɛmabagaw n'a feerebagaw sendon o baaraw la. Nɔnɔdilanyɔrɔ ninnu ka nɔnɔ bɔta hakɛ ye litiri 200.000 ye san kɔnɔ. U bɛ nafolo min lase baganmaralaw ma san kɔnɔ, o hakɛ bɛ t'i jɔ sefawari miliyɔn 65 la. A jirala k'o tɛ foyi ye Mali seko kɔrɔ nɔnɔko la.

- Fangaso jɔyɔrɔ ka dɔgɔ halisa birimisi ɲumanw siyaw sɔrɔli la. O ko man kan ka to kɛnyɛrɛyew dɔrɔn bolo. Nɔnɔdilanyɔrɔ nafamaw tɛ se ka jɔ Mali kɔnɔ ni baganmaralaw magɔɲɛfɛnw sɔrɔli ma nɔgɔy'u ma, i n'a fɔ : Baganw ka dumuniw, u ka furaw ani wusuru minnu ka kan ka sara bagantigiw fɛ. Jamana bɛ se fana ka baganmarala ɲumanw ladiya, k' u waleɲumandɔn, walasa u ka dɔfara u ka nɔnɔ sɔrɔta hakɛ kan.

Nin bɛɛ b'a jira ko fɛɛrɛ ɲɛnamaw ka kan ka tigɛ nɔnɔko la Mali kɔnɔ, ka bɛɛ jɔyɔrɔ dantigɛ, fangaso fara kɛnyɛrɛyew kan. O bɛna kɛ sababu ye ka jamanadenw ka diɲɛlatigɛ nɔgɔy'u bolo n'u yɛrɛw halalafɛnw dondalali ye, min b'u kisi nafolotiɲɛ ma. O dogolen tɛ mɔgɔsi la ko Mali yiriwali ntuloma fɔlɔw ye cikɛ ni baganmara ye. N'an ka jamana sinbara fɔlɔ ye ɲɔ ni malo ye, sinbara filanan ye nɔnɔ ni fɛn min bɛ bɔ a la. Ɲɔ ni malo sera cogo min na k'a sɛnɛbagaw nafa Mali la, ni nɔnɔ baaraw bilala bolo kelen kan, nɔnɔko fana na se o cogo la ka baganmaralaw ni nɔnɔdilanbagaw bɛɛ nafa.

Nuhu SANGARE
Basiriki TURE

Talo babiliko kuma cayara

Kabini tubabutile la, baji Bani Falaw labɛnniko fɔra. A tun b'a fɛ ka kɛ wajibiya ye san 1970 waatiw la, tuma min na ja n'a kasaaraw kɛra malidenw sigiɲɔgɔnw ye. O senfɛ maloforow tun ka kan ka labɛn San ni Jɛnɛ ni Moti maraw kɔnɔ, Bani ɓolo jɔjan fɛ, Malosɛnɛ ciyakɛda fɛ. O waati, ji dɔgɔya sababu la, malosɛnɛ yɛrɛ tun b'a fɛ ka dabila yɔrɔ kofɔlen ninnu na. Mali minisiriso min ka baara ɲɛsinnen don cikɛyɔrɔw yiriwali ma, o y'a ɲini fɔlɔ ka Bani baji basigi Duna ni Moti cɛ fɔ ka taa se jɔliba baji ma. Babiliw jɔli hakilina nana nin cogo de la.

San 1975 jatemine fɔlɔ ye Talo ni Jɛnɛ de kofɔ, babiliw bɛ se ka dilan yɔrɔ minnu na, ka baji kamali o kɔ, k'a don an magɔɲɛdaw fɛ. Wale in kɛra yɔrɔ ninnu sigibagaw haminankobaw, u ye min ɲini, k'a weleda san 1991, ɔkutɔburukalo lajɛba senfɛ, min ye cikɛlaw bɛɛ dalajɛ u hajuw jirali kadara kɔnɔ.

Talo fɔlɔ de sugandira babili jɔliko la. Nka kun caman bɛ Talo sugandili, an bɛn'an nɛn don minnu ni ɲɔgɔn cɛ. Babili fila ninnu mana jɔ k'a ban, u bɛ ɲɔgɔn dafa ji walankatali la ka taa forow kɔnɔ. Mɔgɔ faamuyalenw y'a jira ko baara in ka kan ka damine sanfɛ jiboyɔrɔ la ka jigin. O dun tɛ yɔrɔ wɔrɔ ye Talo kɔ. O temɛnnen kɔ, Talo ye faramayɔrɔ de ye, baji kɔnɔ man bon yɔrɔ min na ni nafolo bɔrɔ tɛ don a labɛnni dafɛ. Nka n'an ye Jɛnɛ ta, o babili ka kan ka jɔ Marakala pon ɔgɔya la. Bɛɛ dun b'a don k'o tɛ nafolo ɲɔinin ye, min sɔrɔ ka di.

Mali y'i kanbɔ Afiriki waribonba dɔ ma kɔ «BAD» min ka baara ɲɛsinnen don an ka jamanaw yiriwali ma. O y'a jira k'ale bɛ se k'i jɔ ni Talo babili dilanni ye. Mɔgɔw bɛ ɲinɛ min kɔ, babiliko in jatew bɛɛ minɛna walasa ka Talo sanfɛlaw kisi jidon kasaaraw ma ani ka ji labilali dabali dugumayanfan na, i n'a fɔ San ni Jɛnɛ ni dugu wɛrɛw.

Nafolo kasabi min labilala Talo babili jɔli kama, o sera sefawari miliyari 22 ma.

Talo babili bɛna kɛ sababu ye ka dunkafa sabati jamana kɔnɔ ni Bani fala taari 20.000 labɛnni ye sɛnɛ kama, taari 16.000 bɛna kɛ maloforow ye min cɛma. Baganw balolan burugu sɛnɛyɔrɔw fana taari 4300 bɛna sɔrɔ babili in sabubu la.

A jirala ko baara in kunfɔlɔ kuntaala ye san 5 ye, min sababu la cikɛforo taari 7850 bɛna labɛn Segu ni Bila ni San sɛrikiliw kɔnɔ. O nafa bɛna se hadamaden 41.000 ɲɔgɔn ma maloforo taari 4750 kɔnɔ ani burugufɔrɔ taari 2470. O kɛrɛfɛ, ɲinɛ tɛna kɛ musow ka bɔnɔgɔla ni ɲɛtaa walew kɔ ani sigibagaw ni kɛnɛya sabatili walew. Bani mara yiriwali tɛ se ka taa Talo babili jɔli kɔ. Talo ni Jɛnɛ babailiw bɛ ɲɔgɔn dafa, n'o tɛ u kɔdɔnnen tɛ ɲɔgɔn na. Nin babili fila bɛɛ dilankun ye ji kamalili ye, k'a kɔrɔn, k'a don an magɔɲɛdaw fɛ, n'o sinsinbere ye cikɛ ye.

A kɔlɔsira ko ji jatuma tilema fɛ, k'a ta marisikalo la ka t'a bila zuwɛnkalo la, Bani bɛ se ka tigɛ sen na Duna yɔrɔ la. O kɔrɔ ye ko Bani tɛ woyo ka taa yɔrɔsi kabini marisikalo la; bawo baji bɛ jigin, k'a ja fɔ k'a damatɛmɛn.

Talo barasi mana jɔ, a sanfɛla maraw n'a dugumala maraw bɛɛ bɛ bɔ a nunma, barisa u bɛɛ b'a nafaw sɔrɔ. Sanfɛla falaw bɛna ji sɔrɔ tilema waati, ka dansigi ja n'a kasaaraw la. N'an m'an kɔlɔsi yɛrɛ, ji bɛna don dugu dɔw kɔnɔ fɔ ka tiɲɛni kɛ, wali dugu dɔw dugukolo n'a ji n'a kanfɛnw bɛna jaasi tubabunɔgɔ sababu la. Nka fɛɛrɛ tigɛr'o bɛɛ kunbɛnni na.

Talo babili jukɔrɔla la, ji kamalilen labilali bɛna kɛ sababu ye ka ji lase San kɔrɔnyanfan falaw la. O tɛmɛnnen kɔ, ji donni Ofisiri falaw kɔnɔ o tɛna tɛmɛn tile 2 ni 3 kan.

Jiboda dɔ fana bɛna kɛ Talo babili la, min bɛ ji laseli nɔgɔya la dugumala maraw kɔnɔ san mumɛ bɛɛ.

A jirala ko sanni Bani falaw labɛnni baara kunfɔlɔw ka ban, ka Talo ta laban ani ka Jɛnɛ ta damine, cikɛlaw ni jiko minisiriso bɛn'a wasadon jisama mansinw sigili la San ni Jɛnɛ falaw kɔnɔ, walasa yen sigibagaw ka se k'u ka sɛnɛ kɛ hɛrɛ la.

Abudulayi DANBELE
Basiriki TURE

Ka bɔ Kucala kɔkɔ

N b'a fɛ ka «KIBARU» ɲɛmɔgɔsɔ ladonniya an ka san 1998 samiyɛ cikɛ gɛlɛyaw la.

A fɔlɔ samiyɛ damine gɛlɛyara kosɛbɛ, barisa ji ma bin joona. Sanji ye nali damine zuluyekalo la. O sanji kunfɔlɔw kɛra jibaw ye, minnu sigira forow kɔnɔ, k'a sɔrɔ ɲɔ ni kaba ni kɔɔri ma wuli kosɛbɛ. Olu bɛɛ tiɲɛna.

Gɛlɛya filanan, k'a ta sɛtanburukalo tile 15 la ka taa s'a tile 23 ma, fɛnɲɛnamanin dɔw wulila ɲɔw nofɛ, "nu bɛ wele kɔ «ɲɔ nkarangan»; k'u buluw n'u tisan wololenw bɛɛ dun.

A waati n'i y'i ka ɲɔ furakɛ ni bagaji ye, a bɛ ɲɔbulu tɔ ja.

Donsokɛ cɛkɔrɔba dɔ, Baba Zumana SANOGO y'a f'an ye ka bɔ Zeyena, Zangaso arondisiman kɔnɔ, n'a si bɛ san 95 la, ko fɔlɔ-fɔlɔ, «nkaranga» in tun bɛ don kosala ɲɔ de la, w'a t'u tiɲɛ fana.

Usumani SANOGO
Kucala-Kɔkɔ

Farafinnɔgɔko

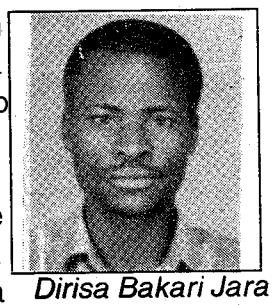
Dirisa Bakari Jara

kabini tumajan cikɛlakɔlidenw b'a la ka farafinnɔgɔ dilancogo bɛɛ ɲɛ jira sɛnɛkɛlaw la. O kɛra sababu ye ka sɛnɛkɛla caman ka hadamadenya ɲɛtaakun sabati, bawo sɛnɛkɛlaw bɛ Mali kɔnɔ bi, san o san olu ka farafinnɔgɔ fitinin donnen foro la o ye wotoro ɲɛ kɛmɛ ye. Sisan mɔgɔ caman ka nɔgɔ donta bɛɛ ye tubabunɔgɔw ye; a bɛ sɛnɛfɛn ɲɛ kosɛbɛ. Nk'a bɛ dugukolo fanga ban joona. A bɛ fɔ fana sɛnɛkɛla caman fɛ ko tubabunɔgɔ sɔrɔ ka di farafinnɔgɔ ye, ko ale dɔɔnin bɛ se ka kɛnɛ caman nɔgɔ don. Dɔw fana b'a fɔ ko ni baganw t'i bolo k'i se tɛ farafinnɔgɔko la. O ye faamuyalibaliya ye, hali ni misi kelen t'i bolo san o san sɛnɛkɛla bɛɛ bɛ se ka farafinnɔgɔ caman sɔrɔ. Cikɛlakɔlidenw ye nɔgɔdilan cogo caman jira an na sisan. U ye gafe caman bɔ, minnu bɛ nɔgɔdilan kan. N'an ye gafe ninnu minɛ k'u d'an kɔrɔ ten o ma ɲi dɛ ! U bɛ taasira minnu jir'an na fo an ka so, a fɔ olu na mago ɲɛ n'an m'u lawaleya ? Sisan an ka sɛnɛfɛnw kalaw i n'a fɔ : ɲɔkala, kabakala, kɔɔrikala, o n'a ɲɔgɔnnaw bɛɛ bɛ se ka yɛlɛma ka kɛ nɔgɔ ye, an bɛ min kɛ k'an ka forow nɔgɔ don. N'an y'an cɛsiri farafinnɔgɔdilan fɛ, a bɛ ko caman nɔgɔya, i n'a fɔ jiritigɛ, kɔngɔ, kɛnɛsɛnɛtako dunkafa.

Dirisa Bakari Jara
Diyo - Buwatubugu Kati mara la

Ka bɔ Kɔnsɔfɔn

Dɔw b'a fɔ k'an ka wari fanga dɔgɔyali ye nafa ɲɛ cikɛlaw ye.
Nka ne ma sɔn o kuma ma. Tiɲɛ don sɛnɛfɛnw ye wari sɔrɔ, nka sɛnɛfɛnw bɛ feere ka fɛn minnu san, i n'a fɔ : nɔgɔw ni misidabaw ni furaw n'u ɲɔgɔnnaw, olu sɔngɔ gɛlɛyara kojugu. Sɛnɛkɛla mana wari caman sɔrɔ cogo o cogo, a mana taa sanni kɛ n'o ye sugu la, o bɛɛ bɛ ban a bolo pewu k'a sɔrɔ a ma se k'a magoɲɛfɛnw bɛɛ san

Bafa KONATE
Kɔnsɔfɔn - Ɲamina

Ka bɔ Bankuma 1

Falajɛ n'a lamini ka kɔɔrisɛnɛ ma kɛ nisɔndiyako ye ɲinan. A fɔlɔ an ma nɔgɔ sɔrɔ joona.
Jateminɛ y'a jira ko dugu minnu ye nɔgɔ sɔrɔ joona o ka dɔgɔ. O tɛmɛnnen kɔ, minnu y'u ka nɔgɔ hakɛ dafalen sɔrɔ, o tɛ tɛmɛn 12 kan, kɛmɛ kulu kelen-kelen cɛma.
Anw hakili la, o ye fɛn ye, min bɛ sɛnɛkɛla segin kɔ. Misali la, cikɛla dɔw y'u ka nɔgɔw sɔrɔ utikalo tile 28. Mɔgɔw y'u muɲu cogoya bɛɛ la ka nɔgɔ makɔnɔ Falajɛ magansan da la. U tun bɛ tile kuuru ban makɔnɔni na. Anw b'a ɲini «OHVN» ɲɛmɔgɔw fɛ, u k'u jija ka nɔgɔw lase cikɛlaw ma sanni mɛkalo.

Dawidi TARAWELE
Bankuma 1 - Nɛgɛla

Ka bɔ Sidoni

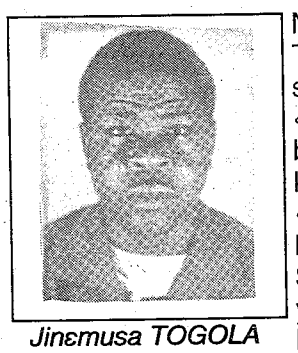
Jinɛmusa TOGOLA

Ne Jinɛmusa TOGOLA bɛ nin sɛbɛn ci «KIBARU» ma. N b'aw ladɔnniya k'anw ni «S.M.D.T.» ta kɛra kɔnɔnafiliko ye. Salon pɔnbasikili ye tiɲɛni min d'anw kan, o tɛ dɔɔnin ye.
I man'i ka kɔɔri pese cogo o cogo dugu kɔnɔ, dɔ bɛ t'o jɛ pɔn kan. O ɲɔgɔn kɛra dugu caman na salon Dogo kubeda la, Buguni sɛrikili kɔnɔ, fɔ k'an siran, a ɲɔgɔn kan'an sɔrɔ ɲinan.
Hakɛ min ye Sidoni kɔɔri sɔrɔ mumɛ dajɛ, o bɛnna kilo 377 ma, k'a sɔrɔ Kalako «A.W» ta ye tɔni 2 ni kilo 740 ye.

Jinɛmusa TOGOLA
Sidoni «AW» sekeretɛri
Dogo-Buguni Sɛrikili la.

Cikɛlaw ka sɛgɛn man kan ka kɛ sanjikɔrɔwɔsi ye

Ne b'a fɛ k'an balimakɛ Burulayi ka kuma sɔn ji la, a ye min fɔ «KIBARU» nimɔrɔ 318 nan kɔnɔ. A ko : «Mali tɛ sɛnɛkɛla ka fɛnsɔrɔ jamana ye».
Ne bolo, o kuma ye tiɲɛ ye, sabu cikɛla si tɛ Mali kɔnɔ bi, min b'a ka sɛnɛfɛn nafolo sɔrɔ hɛrɛ la, an'a waati la.
Anw kɔɔrisɛnɛnaw tun bɛ ɲɛbɔ malosɛnɛnaw fɛ fɔlɔ, k'a sɔrɔ gɛlɛya minnu b'olu kan, o tɛ dɔɔnin ye.
San o san, a bɛ wele-weleda arajo la ani kunnafonisɛbɛnw kɔnɔ ko Mali ye jɔyɔrɔba sɔrɔ kɔɔrisɛnɛ na farafinna, an ka kɔɔri caya n'a ɲumanya sababu la.
O yɔrɔ tɛ ye kɔɔri sɔngɔ yɛlɛnniko la, a tɛ ye sɔrɔ sira kan kɔɔrisɛnɛnaw bolo. O bɛɛ tɛmɛnnen kɔ, kɔɔrisɛnɛnaw ka kan ni warinin min ye, o tɛ di «masa kelen tile la». A wari dɔw bɛ di kalo saba kɔɔri sannen kɔfɛ.
jateminɛ na, Mali kɛrɛfɛ jamanaw bɛɛ ka kɔɔri kilo sɔngɔ ka ca n'an ta ye. Mali la, kɔɔrisɛnɛnaw mago bɛ fɛn o fɛn na u ka sɛnɛ ɲɛni sira kan, i n'a fɔ : nɔgɔw ni baarakɛminɛnw ni kɔɔri furakɛlanw, «SEMUDETE» de b'olu sansɔngɔw dantigɛ, k'u lase an ma, k'a sɔrɔ an yɛrɛ bɛ fɛn minnu sɛnɛ an yɛrɛ ye, i n'a fɔ ɲɔ ni kaba ni tiga, olu sanbagaw bɛn'u ka sɔngɔw sigi an kun. Ni sen t'an ye, an wajibiyalen don ka don o sanbagajuguw ɲɛna da fɛ.
Ni ɲɛmɔgɔw sera k'a lajɛ ka Mali sɛnɛkɛlaw ka sɛgɛn dɔn u ye, o na fisaya dɔɔnin. Sɛnɛkɛla ɲɔgɔn makari mɔgɔ tɛ Mali kɔnɔ bi. Hali n'a ma dɛmɛ suguya wɛrɛ sɔrɔ, an k'a dɛmɛ a ka nafa sɔrɔ a ka sɛnɛfɛnw na, walasa a ka sɛgɛn kana kɛ sanjikɔrɔwɔsi ye.

Shaka JARA
Balikukalan Karamɔgɔ
Korokɔrɔ - Dogo - Buguni

Ka bɔ Ɲantilebugu

Baganmara kɛr'a damako gɛlɛyaba y'anw bolo, k'a da nsonko juguya kan. A bɛ san saba bɔ di, nsonw dagasigilen b'anw da la : misi tɛ to, saga tɛ to, ba tɛ to, fali tɛ to.
Nin ko in kɛlen don ka baganmarala caman timinangoya anw ka dugu kɔnɔ Ɲantilebugu. Wɛrɛtigiw dusukasilen don kosɛbɛ bi. Nsonw bɛ t'u ta wɛrɛw sɔgɔ su ni tile ka baganw labɔ o wow fɛ. Nka min ka jugu n'a tɔ bɛɛ ye, nsonw mana minɛ ka t'u di faamaw ma, tile fila dɔrɔn i b'u ye yaala-yaala la nbɛɛda kan. A b'i n'a fɔ fangatigilamɔgɔw mago tɛ nin ko in na. Hali u t'a ɲini k'a ɲɛnabɔ. Ne hakili la, sariya ka kan ka boli kojugukɛlaw bɛɛ kan, bawo an bɛɛ dama ka kan sariya la. Nka, kɔlɔsili la, sariyatigɛlaw mana surɔfɛn minɛ k'a ban nson na, o ka kiiri tɛ se ka tigɛ tugun.
An ka jamana danbe donna bɔgɔ la; n'o tɛ fɔlɔ ni mɔgɔ min tun minɛna soɲɛli la, o tigi tun bɛ dugu bila, ka tunun pewu. Nka bi, soɲɛli kɛr'a dama baara nafama ye. Nsonw yɛrɛ bɛ dɔw bɔnɛ u ni na u halala nafolo nɔfɛ. Ni sariyako ye tiɲɛ ye, ne b'a ɲini sariyatigiw fɛ, u k'u ka baara kɛ, u kana nata mɔgɔsi bolowari nɔfɛ.

Hamadi Aturuboli Jabiloruzi
Ɲantilebugu - Kita

Aw ni ce !

Ne ko : aw ni ce ! Aw ni baara !
Sɛnɛkɛlaw aw ni sɛgɛn, aw ni muɲu !
Aw ni soli ka wuli ! Aw ni tile kɔrɔ baara ! Aw ni ce ! Aw ni daamu aw ka cɛsiri la balo ɲinini fɛ !
Ne ko : Aw ni ce baganmaralaw !
Aw ni muɲu ! Aw ni sabali !
Sabu baganw marali tɛ gansan ye.
Aw ni ce ! Nɔnɔ ɲinibagaw, fɛɛnɛ bɔbagaw !
Ne ko : Aw ni ce kungo kɔlɔsibagaw !
Aw ni cɛsiri jiriw lakanabagaw !
Aw ni muɲu kungo sogow lakanabagaw !
Aw ni ce! Aw ka tile ani su baaraw la !
Ne ko : Aw ni ce karamɔgɔw !
Dibi farabagaw, kunfinya kɛlɛbagaw!
Aw ni ce, dɔnniya jɛnsɛnbagaw !
Aw ni baara, dɔnniya ɲinibagaw !
Aw ni ce, sɛnɛkɛlaw dɛmɛbagaw !
Baganmaralaw ka sɔrɔ jiidibagaw !
Ne ko : Aw ni ce, kɛnɛya sabatibagaw!
Aw ni baara su ani tile !
Aw ni sabali banabagatɔw naanibagaw!
Aw ni muɲu kɛnɛya jiidibagaw !
Aw ni cɛsiri banaw kɛlɛli la !
Ne ko : Aw bɛɛ ni ce !
Sabu hadamadenya tɛ ɲɛ n'aw tɛ.

Isa Jara
Ngolobugu (Saabugu) Kɔlɔkani

Ka bɔ Doribuguni

Ne nisɔndiyalen bɛ nin bataki ci Kibaru ni Arajɔ-Mali ɲɛmɔgɔw ma, k'u ladɔnniya ko soɲɛli bɛ ka juguya ka t'a fɛ anw ka dugu kɔnɔ.
Mɔgɔ dɔw bɛ k'u kunkolo meleke ni fini finman dɔ ye, k'u ɲɛda dogo, ka t'an ka bagangɛnnaw baga-baga kungo kɔnɔ. N'olu bolila, u bɛ baganw gɛn ka tunun n'u ye. A nson dɔw bɛna an ka sagaw ni faliw ni sow sirilen foni fɔ an ka duw kɔnɔ, ka taa n'u ye.
Anw sɔminen don waye dɔw la, minnu ka sogo tɛ feere sugu la fɔ sojuw la.

Gɔnba TARAWELE
Doribuguni - Kolokani

Denw bɛ ka halaki diɲɛ kɔnɔ

Nowanburukalo tile 20, san 1989, Diɲɛ tɔnba (ONU) bolofara min ɲɛsinnen don denw ka ɲɛtaa ma, o ye sariyaw sigi, walasa ka denmisɛnw ka ɲɛnɛmaya sabati fan bɛɛ. Nka, halibi an bɛ k'a kɔlɔsi ko denw lajabalen don yɔrɔ caman nak'a sababu kɛ ladon baliya ye; ani faantanya ni sariya labatobaliya. Nin ye den tɔɲɔlen dɔ ka kumakan ye : « Ne san 6, ne bamuso ye ne feere sabu den wɛrɛ b'a bolo a ka kan ka minnu balo : Ne san 11, a ko ne ka baara kɛ walasa ka denbaya dɛmɛ. O la, a ye ne ni cɛw ɲɛ jira ɲɔgɔn na...» Nin den in ka seereya b'a jira ko dɛsɛ, faantanya de kɛra sababu ye k'ale ka hadamadenya halaki.

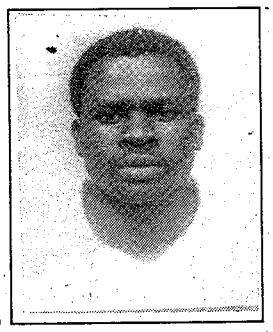

Amidu Kulubali

A jirala "UNICEF" fɛ ko diɲɛ kɔnɔ, den caman bilalen don jɛnɛya sira kan, dɔw bɛ diyagoya baaraw kɛ. O hukumu kɔnɔ, Filipini jamana kɔnɔ, den 20.000 (minnu ye san 7 ani san 15) bɛ balo jɛnɛya sira kan, Tayiwani den 100.000 bɛ sungurunbaya kɛ, walasa ku k'a denbaya balo; Indu jamana den 400.000; Berezili den 500.000; Tayilandi jamana den 800.000.
"UNICEF" ka kɔlɔsili la, den miliyɔn 14 (minnu tɛ san 5 bɔ) bɛ halaki san o san k'a sababu kɛ baloko ye, ani banajuguw ani kɛlɛw ani ladonkojuguya, u bɛ baara gɛlɛnw kɛ. "BIT" o ye cakɛda ye min ɲɛsinnen don baara cogoya ma, o y'a jira ko den miliyɔn 200 (minnu tɛ tɛmɛn san 5 kan) olu de bɛ baara kɛ diɲɛ kɔnɔ.
"OMS" (ale ɲɛsinnen bɛ kɛnɛyako ma) o y'a jira ko den miliyɔn 100 ni kɔ de fililen bɛ nbɛdaw kɔnɔ jamana na. O den ninnu laban ye dɔrɔguta ye, alikɔlimin walima sungurunbaya. Nbɛdala denw ka ca kosɛbɛ Ameriki worodugu jamanaw la; u bɛ se miliyɔn 40 ma; Azi jamanaw ta yemiliyɔn 25 ni kɔ ye. Farafinna jamanaw ta ye miliyɔn 10 ɲɔgɔn ye. Nbɛdaladenw bɛ balo ŋanamuŋanamu ani julajuguya siraw de kan. U bɛ kɛ nsɔnw ani dɔrɔgutalaw de ye, minnu laban bɛ yɛlɛma ka kɛ jamanaw juguw ye. Farafinna, nbɛdaladenw ka caya sababu ye faantanya ye; ani baloko gɛlɛya ani kɛlɛw jamanaw ni ɲɔgɔn cɛ, walima jamana kɔnɔ. "UNICEF" y'a jira ko kɛlɛw kɛra sababu ye ka denmisɛn miliyɔn 1,5 faga diɲɛ kɔnɔ, ka den miliyɔn 4 bana, k'u kɛ lujuratɔw ye; ka den miliyɔn 12 bila nbɛdaw kɔnɔ. Ninnu ye kɔlɔsiliw ye minnu bɛ balikuw miiri janya denw ka cogoya kan diɲɛ kɔnɔ. O tuma, an k'an janto denw na barisa olu de bɛna kɛ sini balikuw ye.

Amidu Kulubali Karamɔgɔ Bamako

Hadamaden mago si tɛ ɲɛnabɔ Kameruni jamana kɔnɔ ni surɔfɛn ma bɔ

Surɔfɛnbɔliko donna Kameruni jamana kɔnɔmɔgɔw mago suguya bɛ ɲɛnabɔliko la, doncogo jugu dɔ la, min y'a kɛ bɛɛ taalan ye, fɔ k'a laban kɛ laadalako ye. A bɔbaga n'a minɛbaga bɛ ɲɔgɔn faamuya, hali kuma caman t'a la. A bɛ bɔ kun bɛɛ la. A bɛ bɔ yɔrɔ bɛɛ la. Dɔgɔya ni caya tɛ wariko la, suguya tɛ magoɲɛfɛnko wɛrɛ la, sanko fɛn dɔ ka di, walasa ka don latɛmɛn, wali ka kalosara dafa. O kalosara min tun tɛ laboli kɛ ka kɔrɔ, Kameruni fangaso y'o tigɛ f'a tilancɛ la, ko gɛlɛya donna forobakow ɲɛnaboli la, kabini sefawari jaasira san 1994 la. O kalosara dɔgɔyaliko jugu n'a dɛsɛliko jugu ka forobabaarakɛlaw labɔ, o de ye surɔfɛnko bɔ dɔgɔ la, k'a da kɛnɛ kan, ka tanga, gasi, baasi, maloya, maɲuma, yɛrɛdɔn, siran, ani fasodenjuguya bɛɛ b'a la. Kamerunikaw bɛɛ bɛnn'a kan, ko surɔfɛnbɔ ni surɔfɛnminɛ tɛ fasodenjuguyako ye, ko ɲɔgɔn bɔlɔmadɔmɛkɔ don, k'o sababu kɛ gɛlɛya bonyaliko jugu ye. O de kosɔn, a bɛ fɔ yɔrɔ bɛɛ la, ko ni nɔgɔya ye sariya min ŝigi, gɛlɛya de b'o sariya wuli. Nin bɛɛ fɔkun ye k'a jira, k'a tɛ se ka dabila, ko dabilacogo t'a la, ka d'a kan, jamana ɲɔmɔgɔ dɔw, baarada kuntigiba dɔw ani baarakɛla caman b'a kɛ, foroba kunda, kɛnyɛrɛye kunda, ani jɛkulu kunda. Ni kuntigiba min y'a kɛ, n'o kɔrɔdɔnna, o tɛ nɔminɛ, o tɛ ɲangi. Fɛn min bɛ k'o kuntigiba la, o y'a lawulili de ye, ka b'a ka baarada kuntigiya la, ka t'a bila baarada wɛrɛ kuntigiya la. O b'a jira ko faamaw yɛrɛ tɛ bɔ ɲɔgɔn kɔkɔrɔ. O tɛmɛnnen kɔ, ni baarakɛlaw y'u ka kuntigiw ye surɔfɛnminɛ, wali forobawaridun na, u b'u ɲɛmada olu ma, k'u ladege. A bɛ f'o de ma ko «kami b'a ɲɛmɔgɔ tɔn de lajɛ». Nka, n'olu kɔrɔdɔnna, olu de bɛ minɛ, k'u don kaso la. Olu ye jɛgɛmisɛnninw ye. Faamalamɔgɔ minnu ye jɛgɛbaw ni bamabaw ye, fɔsi tɛ k'olu la. Bɛɛ b'o kalama Kameruni jamana kɔnɔ, an'a kɔkan, ka masɔr'a bɛ ɲɛfɔ Arajo ni Telewisɔn ani kunnafonisɛbɛnw kɔnɔ. Hali kunnafonilasela minnu bɛ surɔfɛnko ni foroba waridunko ani sɔɲɛliko n'u ɲɔgɔnna jamana kunmasuulikow juguyacogo fɔ jamana ka nafasɔrɔdaw ma, olu yɛrɛ t'u ka baara k'a kɛcogo la, ni surɔfɛn ma bɔ. U bɛ surɔfɛnw minɛ mɔgɔ minnu na, o ye politikimɔgɔw ni kɛnyɛrɛyew ye, n'o ye izinitigiw, jagokɛlaw, bololabaarakɛlaw, ani sekɔ ni dɔnkɔ tigilamɔgɔw ye, fɔ ka se porozɛw ni yiriwali jɛkuluw ma. N'o mɔgɔ minnu ka fɛnditaw cayara ni minnu taw ye, olu ka kunnafoniw fɔcogo n'u jiracogo fana bɛ ɲɛ ni ɲɔgɔn ye, Arajo ni Telewiwɔn na ani kunnafonisɛbɛnw kɔnɔ. Forobabaarada fɔsi tɛ Kameruni jamana kɔnɔ ni baara bɛ kɛ ka ɲɛ yɔrɔ min na ni surɔfɛn ma bɔ. Ni mɔgɔ min k'ale tɛ surɔfɛn bɔ, o tigi mago bɛ fɛrɛ sali de ma, nka, cogo si la, a tɛ se ka fɔsi bɔ surɔfɛnko la. N'a taar'a kuma fɔ yɔrɔ o yɔrɔ, mɔgɔ de bɛ sɔrɔ, min b'a jalaki, k'a bɛ k'a yɛrɛ sɛgɛn gansan, nka, mɔgɔ tɛ sɔrɔ, min b'a dɛmɛ, wali k'a f'a ye k'a b'a josira kan. O b'a jira ko mɔgɔ tɛ surɔfɛnko kɛlɛ, mɔgɔ tɛ mɔgɔ labila a kɛlɛbaga ye. Sɛriwisida minnu baarakɛlaw yamaruyalen bɛ ka surɔfɛnminɛnaw ni forobawaridunnaw ani surɔfɛndilaw bɛɛ minɛ, k'u ɲangi, fɔ ka se kasoladon ma, n'o ye fanga tigilamɔgɔw ni sariya tigilamɔgɔw ye, olu yɛrɛ bɛ balan don mɔgɔw magɔw ɲɛnaboli la, ni surɔfɛn ma bɔ. O b'i n'a fɔ polisiw, sandaramuw, duwaniyew, awokaw ani kiiritigɛlaw. O tɛmɛnnen kɔ, surɔfɛn bɛ bɔ dɔgɔtɔrɔsɔ la. A b'o cogo la dugukolokɔ, posite waritakɔ, kurankɔ, orobinɛkɔ, telefonikɔ, lakɔlidenw ka kalankɔ n'u ka ɲɔgɔndankɔ, ani baaraɲininaw ka ɲɔgɔndankɔ. Kumalasurunya la, surɔfɛnko donna Kameruni jamana kɔnɔmɔgɔw ni sɛriwusidaw baarakɛlaw cɛkɔw bɛɛ la. Fangaso y'a sen don, k'a bɔlɔ don, o ma foyi b'a la. Walasa jamana tɔgɔ kana tiɲɛ ka t'a fɛ, fangaso kɔ k'a kuma kana fɔ tugun Arajo ni Telewisɔn, ani kunnafonisɛbɛnw kɔnɔ, ka sɔrɔ k'a d'a kan, ko ni mɔgɔ min y'o kɛ, o tigi bɛ ɲangi. A ko b'o bɔlɔ de kan sisan.

"Marie Agnès Leplaideur"
ni Amadu GAŊI Kante

Ka bɔn dɔnna

Kɔrɔ bɛ mini sɔnɛkɛlaw fɛ u kɔ ka juru lakaw don. U ka kan ka juruta mɔgɔ minnu ta u k'olu fana don.

An file waati min na, dugubakɔnɛ mɔgɔw bɛ taa ni fɔniw ni sabaraw ye k'olu jurudon cikɛlaw la, ko ni fɔbɔnda sera u b'a sara.

Dɔw bɛ taa ni wari ye, a bɛ fɔ min ma ɲɔlawari. U bɛ ɲɔ bɔrɔ kelen sɔngɔ kɛ dɔrɔmɛ 500 ye. Sɔnɛkɛla mana fini minnu ca juru la wali ka wari min ta ɲɔ kama, ni samiyɛ ma sabati o tigi bɔlɔ, o ye dɔgɔ wulilen ye, k'a sɔrɔ sɔnkalan ma ye». O kɛlɛ tɛ dan sɔdɔ la, a maloya tɛ dɔɔnin ye.

Wena KULUBALI Balikukalan karamɔgɔ Jɛkuma - Nɔsɔnbugu

Gɛlɛya bɛ denwolomuso joginnenw furakɛliko la Nizɛri jamana kɔnɔ

Kɛnɛya tigilamɔgɔw ye jateminɛ kɛ, ka n'a ye ko muso minnu bɛ jogin denwolo la, wali jiginni senfɛ, o ka ca kojugu Nizɛri jamana kɔnɔ. U y'a sababu kɛ jiginnisoko ntanya ye ani muso kɔnɔmaw tugubaliya, kɛnɛyasow la.Jiginniso man ca jamana kɔnɔ. A bɛ yɔrɔ minnu na, olu ka jan dugu caman na. O bɛ na ni taamasirako ni bolifɛnko gɛlɛya ye, ka fara musokɔnɔmaw kɔlɔsilikow faamuyalibaliya kan.Nin bɛɛ de kɔsɔn, muso caman bɛ jigin so kɔnɔ, u yɛrɛ ma, wali musokɔrɔbaw bolo. Ni jiginnni ma k'a kɛyɔrɔ lakika la, wali n'a ma kɛ tinminɛmuso yamaruyalenw bolo, tiɲɛniw bɛ se ka b'a la. A dɔ ye densaya ye. Ni den ma bɔ joona, a bɛ sɛgɛn kojugu. O laban ye saya ye. A dɔ ye muso joginni ye. Ni den bɔli gɛlɛyara, k'o sababu k'a nacogo, wali a bonyaliko jugu ye, a bɔyɔrɔ, n'o ye «musoya» ye, o bɛ fara, ka bila ɲɛgɛnɛbara, wali bokɛyɔrɔ la. Dɔw ta bɛ fara, ka bila nin fila bɛɛ la ɲɔgɔnfɛ. Ni denwolomuso joginna nin cogo la, a te se k'a ɲɛgɛnɛ minɛ tugun. N'a wulila k'i jɔ, ɲɛgɛnɛ bɛ jigin, a yɛrɛ ma, a senkala fila bɛɛ fɛ. A yɛrɛ se t'o la. A muso joginnen minnu t'u ka banako f'a ɲɛ kan, k'o sababu kɛ maloya ye, o de ka ca. Olu de b'a kɛ bana dogolen ye, k'a fɔ ko kɔnɔdimi de tugulen b'u la, kabini u jiginna. Denmisɛnnamɔgɔ minnu b'o kɔnɔdimiko kɔrɔ dɔn, o man ca. Mɔgɔkɔrɔbalamɔgɔw ni furakɛlilaw de b'a sidɔn. O bɛ sɔr'a tigilamɔgɔ kasa de fɛ. Furakɛliko

siratigɛ la, olu dan ye joli furakɛli de ye, k'a kɛnɛya, fo ka dimi ban. U tɛ se ka «musoya» faralen kala ɲɔgɔn na. Olu yɛrɛ t'a dɔn k'o de y'a bana jubaju ye. N'o ma kala, ɲɛgɛnɛ jiginni, a yɛrɛ ma, o tɛ kɔtigɛ. O ɲɛgɛnɛ kasa bɛ goya, ka masɔrɔ bosuma b'a la. N'a ma kala, tuma bɛɛ, a da ɲiginnen don ni ɲɛgɛnɛ ye, k'o fara laada kan, n'o waati sera. O de kama, yɔrɔ dɔw la, a bana bɛ wele ko «daɲigin». O kɔrɔ bɛ kɛnɛ kan. Don o don, san kalo 12 kɔnɔ, a tigilamɔgɔ musoya da ɲiginnen don. Muso bɛ finiko la, ale bɛ finiko la, muso tɛ finiko la, ale b'a la. O tɛ dabila fɔ n'a musoya kalala.

Farafinfurakɛlilaw tɛ se k'o kɛ. O n'a taa bɛɛ n'a ye joginnida furakɛ, fɔ ka dimi ban, muso bɛ cɛko kɛ, fɔ ka ɲɛ. A tɛ fosi tiɲɛ ale ni cɛ ye.

Nka, ji kasagoman dɔrɔn de bɛ b'a la. O de bɛ k'a caman yɔrɔjanyakun ye cɛw la. A bɛ cɛko negebɔ minnu na, o de ka ca. Olu bɛ yɛrɛminɛ kɔrɔ dɔn, u b'a fisaya ni yɛrɛlamalo ye. U b'a dɔn k'u kasa bɛ bɔ, min bɛ cɛw degun kosɛbɛ. O y'o muso masinaw mangoyakun ye cɛw yɔrɔ. O mangoya b'u kan furuso la, a b'u kan faso la, a b'u kan kɛnɛmala la. Hali ni muso cɛkaɲi i ko jinɛ, ni daɲiginbana b'a la, a doolo bɛ bin, a ka ko bɛ ban. A bɛ kɛ bolonkɔnin taamaseere ye. O y'a ta tiɲɛlen ye. Kumalasurunya la, a bana bɛ dakabanamuso kɛ fɛnɲumannin cɛɲi ye, min dɔnbaga cɛmanw bɛ fɛn bɛɛ k'a fɛ, fɔ kafɔɲɔgɔnya. Yɛrɛfaga bɛ jigin dɔw kɔnɔ. Dɔw bɛ sigiyɔrɔ bila, ka t'u kunfɛ. NIzɛri jamana kɔnɔ, a muso banabagatɔ minnu y'a mɛn ko n'u ma wopere, u t'u yɛrɛ sɔrɔ, olu caman y'u kunda Ɲamɛ dɔgɔtɔrɔsoba kan. Nka, gɛlɛya caman b'o la, bawo dɔgɔtɔrɔ min b'u wopere, o fana ye kelen dɔrɔn de ye. So kelen min labilalen b'u ye, mɔgɔ 17 dɔrɔn de dayɔyɔ b'o kɔnɔ. U bɛɛ siyɔrɔ n'u tilenyɔrɔ ye jirikɔrɔlaw de ye. U b'u ka tobili k'u yɛrɛ ye. Dɔw bɛ kalo 4 kɛ, ka sɔrɔ se ma k'u ma. Dɔgɔkun kɔnɔ, muso 3, wali 4 dɔrɔn de bɛ se ka wopere. O b'i n'a fɔ muso 1000, wali 1500 san kɔnɔ. Jama caya kɔsɔn, o tɛ fosi ye.

Ibo Daddy Abdoulaye ani Amadu GAƝI Kante.

«Kodiwari nana laada latilen.»

San 1998, ɔkutɔburukalo tile 4, Mali samatasɛgɛw ni Kodiwari Samaw y'u kɔgɔ da ɲɔgɔn na, san 2000 «KUPUDAFRIKI» kadara kɔnɔ, min bɛna tan Zinbawe jamana kan.

A ka ca san 30 ye, Mali ntolatannanw ma se Kodiwari taw la. Kodiwarikaw y'o laada min sigi Mali kan, o ma wuli ɔkutɔburukalo tile 4.

Farikiloɲɛnajɛyɔrɔ min tɔgɔdalen don Modibo KEYITA la, o fara i ko dakɔnɔɲinw, don kɛrɛnkɛrɛnnen in na. Samatasɛgɛw surunnadonbaga 40.000 ɲɔgɔn de kamalila ɲɔgɔn kan, Bamakɔ ntolatankɛnɛba kɔnɔ. Nin don, mɔgɔsi tun tɛ se ka d'a la ko Mali tɛ ɲɛsɔrɔ Kodiwari kan, bawo labɛn kɛra sira bɛɛ kan. Nka Kodiwari ma laada wuli, bawo samatasɛgɛw ye sanga 87 min k'u disi kan, samaw y'o bɛɛ kɛ fu ye ni Mali ka jɔ yaarali ye Ibarahima KONE fɛ.

Mali samatasɛgɛw degebaga, n'o ye faransika Kirisiciyan SARAMAŊA ye, o y'a seko n'a dɔnko bɛɛ jira funankɛninw na, nka u ma wo ye.

N'an y'a lajɛ ji ɲɛmajɔlen na, Mali ta ye danga de ye walima kunnagoya, a mana kɛ cogo o cogo, nin ye dakanjugu y'an bolo.

Ɔkutɔburukalo tile 4, karidon, Mali samatasɛgɛw jɔsira Kodiwari samaw fɛ, i n'a fɔ san 1997 kunbɛn cogoya la. N'an ye kow sanga ɲɔgɔn ma, an b'a ye ko salon ntolaci se sɔrɔli Kodiwari fɛ Mali kan, o ma bali balon dɔnbagaw la, barisa NUZARE ka denmisɛnw tun ka ɲi ni samatasɛgɛw ye. Mali ekipu tun ye tugutugubaribari ye.

N'an y'an hakilijagabɔ, ka se Tinizi «KUPUDAFIRIKI» ma, san 1994, Mali samatasɛgɛw ye naasinaasi kɛ fɔ ka ye Afiriki ŋana 4 cɛma. O don, dusukolo jɔyɔrɔ bonyara ni dɔnko ni seko ye.

SARAMAŊA ka funankɛninw ta ye ɲɛdan ye, an bɛ don min na i ko bi. O misali y'u caman sigili ye farajɛ jamanaw kɔnɔ, minnu lakɔdɔnnen don kosɛbɛ ntolatan na. O tɛmɛnnen kɔ, u y'a bilen Kodiwari samaw da la fɔ Alɛn GUWAMENE n'a tɔnɲɔgɔnw y'u yɛrɛ ɲini. Nka mɛlɛkɛninw tun sigilen tɛ ni min ye, n'u tun man kan n'a ye fana, o de kɛr'u la, balontan sanga 87 nan. Dusukasi bi kelen min donna an ka jɔ la Ibarahima KONE fɛ waati kofɔlen in na, malidenw bɛ mɛɛn k'a sɔrɔ u ma ɲinɛ a kɔ. Jateminɛ na, an bɛ se k'a fɔ ko anw ni Kodiwari ka cɛbɔ in kɛra alalatigɛ ye. Taalen ɲɛfɛ, Kodiwari ye se min sɔrɔ Mali kan, fɛn don, min bɛ Zinbawe san 2000 KUPUDAFIRIKI sira gɛlɛy'an bolo kosɛbɛ, bawo samatasɛgɛw wajibiyalen don k'u ka kunbɛn 5 nataw bɛɛ ɲɛsɔrɔ. Ni Mali b'a fɛ ka ye Arare ntolatankɛnɛw kan san 2000 fɔ samatasɛgɛw ka soli-ka-wuli. An hakili la, dɔnniya ni seko min bɛ Mali funankɛninw na, n'u dusukun laminna o sira kan, u tɛna bɔ an jigi kɔrɔ. Mali samatasɛgɛw ni jamana minnu bɛ gurupu kelen na, san 2000 «KUPUDAFIRIKI» hukumu kɔnɔ, o ntola tanko fɔlɔ diyara Kodiwari ni Kongo la, bawo olu ye Mali ni Namibi walon. O ntola kelen kɔmasegin bɛna kɛ san 1999 zanwiyekalo tile 22 ni 24 cɛ. Mali ka gurupu la, Gana jamana taara Kameruni waraba marabaliw minɛ, k'u sɛbɛkɔrɔ dasi bi 3 ni bi 1. Mali ni Kodiwari bɛ cogo min na, Gana fana ka namugurɔsogo ye Kameruni ye. O n'a taa bɛɛ, tɛgɛfa bɛ siŋɛ in ta kan.

Samatasɛgɛw cili ma diya mɔgɔsi ye, hali Mali juguw. U surunnadonna dɔw dusukasilen ye jimananinw fil'u ma ntolatankɛnɛ kan. O ma taa lakananibagaw jiminsira fɛ, f'u ka «mara» wulila. O yɔrɔ la, polisiw ni sandarama minnu tun bɛ farikoloɲɛnajɛyɔrɔ la, olu y'an ka tulon tiŋɛ ni ɲɛjibɔ gaziw ye, u ye minnu fili jama kan. Mali ni Kodiwari ka kunbɛn kɛr'an bolo dusukasi fila ye.

San 1998, ɔkutɔburukalo tile 11, Mali samatasɛgɛ mankanw y'an ɲɛji cɛ, k'an dusu saalo. Don kofɔlen in na, samatasɛgɛ mankanw n'u filankɛninw bɛnna ka bɔ Libi jamana kan. O kuwaba fana kɛra an ka jamana faaba Bamakɔ farikolaɲɛnajɛyɔrɔ la, min tɔgɔdalen don Modibo KEYITA la.

Ntolatan kunfɔlɔ la, n'o kuntaala ye sanga 45 ye, Mali samatasɛgɛ mankanw y'u sigi Libi jɔ da la, k'a bilen u kɔ, fɔ libikaw ye balon to yen, k'a kɛ mɔgɔɲini ye. A kɔlɔsira ko kabini o waati, balon jaratigɛbaga, n'o ye Liberiya «aribitiri» Idirisa KABA ye, o tun ka kan ka Libi funankɛnin mɔgɔ dɔgɔman senbɔ tulon na, bawo u tun tɛ foyi la banani kɔ. «Aribitiri» Idirisa KABA ye dɛmɛ sugu bɛɛ k'u ye. Nka n'i ni mɔgɔ min tɛ filan ye, i bɛ Ala minɛ.

Ni denmisɛnw ka sengoya tɛ, sanko Tɛnɛman NJAYI ni Mamadu JARA, u tun bɛ libikaw ka jɔ kɛ ɲintin ye. O n'a taa bɛɛ, Mali ka siri fonina sanga 41 nan ni Mohamadu DISA ka bi fɔlɔ ye, a ye Libikaw ka jɔ yaara ni min ye. Sanga 60 nan ni 87 nan, Tɛnɛman NJAYI y'an laɲinɛ pewu a kɔrɔw ni Kodiwari ka kuwaba dusukasi kɔ ni bi 2 sɔɔrili ye Libi jɔ kɔnɔ. Tiŋɛ don Mali samatasɛgɛ mankanw ye Libikaw gosi, 3 ni O. O ye fɛn ye, min bɛ se k'an hakili sigi. Nka an b'a ɲini funankɛninw fɛ u k'a to u hakili la ko «danyɛrɛla kojugu nan ɲi».

Basiriki TURE

San 2002 «KUPUDAFIRIKI» bɛ se ka tan dugu minnu kɔnɔ

Mali san 2002 «KUPUDAFIRIKI» kɔɲɛnabɔ jɛkulu «COCAN» sekeretɛri zenerali k'a bɛ jama ladɔnniya Mali duguw ka sɛbɛnw sɔrɔli la, dugu minnu b'a fɛ «KUPUDAFIRIKI» ntolatan dɔw ka k'u bara. A y'a jira ko dugu minnu bɛ sugandili ɲɔgɔndan na, k'olu bɛɛ y'u ka sɛbɛnw bila ka na «COCAN» na ka bɛn ni sarati kofɔlen ye, n'o ye san 1998, ɔkutɔburukalo tile 20 ye.

Sɛbɛnw nana cogo min na ɲɔgɔn kɔ, o filɛ :

1 - Tumutu - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 16
2 - Kayi - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 16
3 - Moti - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 18
4 - Gawo - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 19
5 - Segu - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 20
6 - Kulukoro - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 20
7 - Sikaso - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 20
8 - Bamakɔ - san 1998, ɔkutɔburukalo tile 20

Kidali gofɛrɛnɛri ye lɛtɛrɛ dɔ ci «COCAN» kuntigi Ibarahima MAKANGILE ma, san 1998, ɔkutɔburukalo tile 5, k'olu ka dugu sen t'a la, k'o sababu kɛ yɔrɔntanya ye, «KUPUDAFIRIKI» labɛnw bɛ se ka kɛ minnu kɔnɔ.

Hakililajigin kadara kɔnɔ, san 2002 «KUPUDAFIRIKI» labɛnni kalifara Mali la, «CAF» fɛ, n'o ye Afiriki ntolatanna ŋanaw ka koɲɛnɛbɔ jɛkulu ye. Kalafili min kɛra Wagadugu, n'o ye Burukina faso faaba ye, san 1998, fewuruyekalo tile 28, an ka jamana sugandira o de senfɛ ka farafinna tulonba in labɛn.

Afiriki balontankow ɲɛnabɔ jɛkulu «CAF» ye baaraba min don Mali bolo, o dɔrɔ kelen tun ye jɛkulu kɛrɛnkɛrɛnnen dɔ sigili ye senkan, min mɔgɔw b'u bolo bɔ baaera tɔw bɛɛ la, k'u ɲɛsin KUPUDAFIRIKI dɔrɔn labɛnni baaraw ma.

Mali peresidan Alifa Umaru KONARE ye san 2002 «KUPUDAFIRIKI» jɛkulu kɛrɛnkɛrɛnnen kuntigi sugandi san 1998, zuwɛnkalo tile 6, jɛkulu min ka kan ka Afiriki tulonba in musakaw n'a baara gɛlɛnw bɛɛ dantigɛ. Peresidan Alifa ka sugandili bɔra Sori Ibarahima MAKANGILE kan, k'a kɛ Mali ka san 2002 «COCAN» jɛkulu ɲɛmɔgɔ ye.

Mali san 2002 «KUPUDAFIRIKI» koɲɛnabɔ jɛkulu «COCAN» kuntigi Ibarahima MAKANGILE fana y'a masurunya baarakɛɲɔgɔnw sugandi, san 1998, utikalo tile 22.

Utikalo tile 22 de bɛ se ka jate «COCAN» ka baaraw daminɛdon fɔlɔ ye. O baara kologɛlɛnw tiimɛli kadara kɔnɔ, ɲɔgɔndan dɔ labɛnna Mali duguw ni ɲɔgɔn cɛ, wajibiya fɛn dɔw sɔrɔli la u bara, minnu bɛ se k'u kelen-kelen bɛɛ yamaruya san 2002, «KUPUDAFIRIKI» ntolatan dɔw ka k'u ka duguw kɔnɔ.

O siratigɛ la, ɲinikalisɛbɛn dɔ cira Mali maraw faabaw bɛɛ la, min sinsinbere ye fɛɛrɛ dabalilenw ye an ka dugu kelen-kelen bɛɛ kɔnɔ, walasa «CAN» kunbɛnw bɛ se ka k'u kɔnɔ cogo min na. «COCAN» ka ɲinitaw bɛɛ mana ɲɔgɔn sɔrɔ dugu minnu kɔnɔ, olu bɛ sugandi san 2002 KUPUDAFIRIKI ɲɔgɔndanw kama.

- Sɛbɛnw doncogo «COCAN» na :

«COCAN» ye donw ni waati minnu dansigi, dugu kelen-kelen bɛɛ ka kan k'i kanbɔ «KUPUDAFIRIKI» koɲɛnabɔ jɛkulu in ma, a dagayɔrɔ Bamakɔ, ka bɛn n'a ka sarati kofɔlen ye.

- Donsɛbɛn fɛsɛ-fɛsɛli :

«COCAN» fangaso fɔlɔ de b'a ka jateminɛ kɛ duguw sugandili kan. A b'a hakili jagabɔ ɲininkalisɛbɛn kɔnɔkow kan, n'o y'a sɔrɔ o faamuyara a cogo la. O tɛmɛnnen kɔ, a mago bɛ kunnafoni fɛn o fɛn na, n'o bɛ se k'a dɛmɛ a ka baara la, a bɛ se k'o ɲininkali kɛ dugu suganditaw bɛɛ la.

«COCAN» ka jateminɛ jɛkulu :

O kuntigiya bɛ «COCAN» ɲɛmɔgɔ bolo. Ale de fana b'o jɛkulu mɔgɔw sugandi. Jateminɛ jɛkulu de bɛ duguw bɛɛ lajɛlen donnisɛbɛn fɛsɛ-fɛsɛ ka bɛn n'a ɲɛmɔgɔ ka sarati bolodalen kuntaala ye.

- Duguw sugandili :

«COCAN» de b'i kandi dugu sugandilenw kan.

Nka sugandili jaabiw bɛ di waati fila de kɔnɔ.

- Sugandili sɛbɛnw :

Sanga 15 de bɛ di dugu kelen-kelen bɛɛ ma, u k'u seko damajira fɔ jama ye «COCAN» ka ɲɔgɔndanw labɛncogow kan u ka duguw kɔnɔ. O kadara kɔnɔ, jaw ni filimu sugu o sugu mana diy'u ye, u b'o jira jama la,; nka wajibiya min b'u kan

TULON

Nin desɛn fila dilanbaga y'a dab'a kama, ka fili 10 k'u la. A' y'olu ɲini.

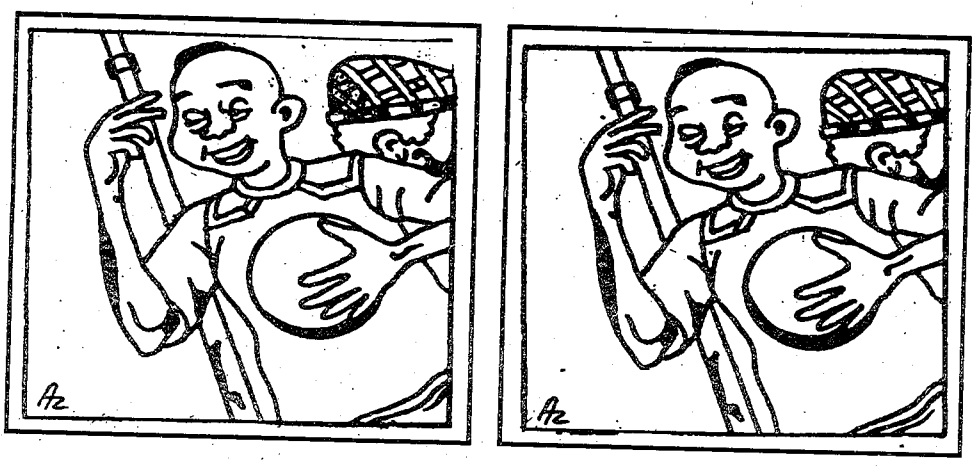

Jaabi

1 - Bulu min bɛ bolo kɔnɔ. 2 - Ja min bɛ bolo kan numanfɛ. 3 - Simisi (duloki) jukɔrɔla. 4 - Cɛ dafurukɔ kininfɛ. 5 - Nɛgɛ min bɛ bere sanfɛ. 6 - Bolokan min bɛ kininfɛ. 7 - Beere (fugula) min bɛ kininfɛ. 8 - Cɛmannin kunkolo. 9 - Jɛgɛn dɔ bɛ kamankun kan. 10 - Cɛmannin jɛda.

o la, o ye ka «COCAN» ladɔnniya o walew la, tile 10, sanni u tiimɛli cɛ. Dugu bɛɛ bɛ minɛ i ka fɔtaw ma o la.

- Dugu latɔmɔnenw

Duguw bɛɛ man'u yɛrɛ jira, k'a ban, «COCAN» bɛ weleda kɛ dugu latɔmɔnenw kan. Bilakasuma t'a la, o yɔrɔnin bɛɛ «COCAN» n'o dugu masinaw ka ciden yamaruyalenw b'u bolonɔbila bɛnkansɛbɛn na, min bɛ dugu ninnu yamaruya ɲɔgɔndanw labɛnni na u bara. Yɛlɛma bɛ se ka don latɔmɔcogo in na, nk'a mana kɛ cogo o cogo dugu latɔmɔnenw bɛɛ bɛ ladɔnniya a waati la.

- Maraw n'u kɔnɔ duguw cogoyaw :

. Ka dugu taariki kɛ hadamadenya ni seko ni dɔnko ni farikoloɲɛnajɛko hukumu kɔnɔ.

. Dugu fangaso ni dugudenw ka bolomadɛmɛ ka ɲɛsin «KUPUDAFIRIKI» baaraw ma, dugu kɔnɔ.

. Dugu nafasɔrɔsira kologirinw.

. Dugu nafoloko ɲɛfɔli san 5 tɛmɛnnenw kɔnɔ.

. Mara ni dugu mɔgɔw hakɛ fɛrɛ kunda.

. «KUPUDAFIRIKI» («CAN») labɛnni bɛ na ni fɛn minnu ye dugu kɔnɔ ?

Waati ni dugukolo ni dugu cogoyaw :

. Dugu sigiyɔrɔ jirali ni jaw ye ani dugukolo ni dugu yɛrɛ cogoyaw, i n'a fɔ : kɛnɛya sabatili walew ni sigiyɔrɔ lakanani ni seko ni dɔnko yɔrɔ minnu b'a kɔnɔ.

. Ni dugu bɛ fɛlaw kɔnɔ, kuluw ni ɲɔgɔn cɛ walima n'a bɛ kulu kan, o jate ka kan ka di mɛtɛrɛ jate la.

. Balontankɛnɛw fana sigicogo ka kan ka di, n'a bɛ dingɛ kɔnɔ wali kulu sanfɛ.

. Dugu waaticogoya n'a yɛlɛma-yɛlɛma.

- Lakanani :

. Ka dugu lakanani fɛɛrɛ bolodalenw jira, ntolatankɛnɛw kan ani lotoliw ni dunanjiginso wɛrɛw la.

. Finitigi hakɛ min ka kan ka lakanani kɛ, i n'a fɔ : polisiw ni santaramaw ni garadiw.

. Dɔnniya ni faamuya kɔrɔ min b'aw ka dugu la lakanani sira kan jamalajɛbaw ni tulonbaw senfɛ.

- Kɛnɛya sabatili

. Ka kɛnɛya sabatili walew bɛɛ tɛrɛmɛ, minnu kɛra dugu kɔnɔ san 5 tɛmɛnnenw kɔnɔ.

. Ka dɔ fɔ dugu bana gɛlɛn yɛlɛmataw kan o waati kuntaala kelen kɔnɔ.

. Furakɛyɔrɔw hakɛ dugu kɔnɔ an'u suguyaw.

. Dɔgɔtɔrɔsow liw hakɛ.

. Baarakɛla faamuyalenw.

. Dugu bɛsɛya wale fɛɛrɛ sirilen.

- Ɲɔgɔndanyɔrɔw n'u minɛnw :

. Dugu balontankɛnɛw hakɛ

. Balontan degekɛnɛw hakɛ :

. Dugu nɛgɛjurukow

. Awiyɔnjiginkɛnɛ.

Aw ka kan ka nin kelen-kelen bɛɛ kunkun n'u ɲɛnɲɛn tɔmɔ.

O kɛrɛfɛ, ka dugu ka bolomafara dantigɛ, i n'a fɔ : wariko ni baarakɛminɛnko ni baarakɛlako siratigɛ la, ɲɔgɔndanyɔrɔw n'u minɛnw labɛnni kadara kɔnɔ.

. Afiriki ntolatankow ɲɛnabɔjɛkulu «CAF» y'a wajibiya dugu latɔmɔnenw kelen-kelen bɛɛ kan, u ka :

- Ntolatankɛnɛ jɔ, filɛlikɛla 20.000 fɔ ka se 40.000 ɲɔgɔnna ma, o bɛ kun min kɔnɔ.

- Ka degelikɛnɛ binma fila labɛn ani ka finiyɛlɛmayɔrɔw ni finidulonyɔrɔw ni suturayɔrɔ wɛrɛw k'u la.

- Ka pankurunkɛnɛ labɛn dugu latɔmɔnenw kɔnɔ, minnu ni faaba cɛ ye kilo 200 ni kɔ ye. O pankurunkɛnɛ ka kan ka se ka diɲɛ pankurunw bɛɛ kunbɛn.

- Ka nɛgɛjurusira kuraw labɛn dugu kɔnɔ.

Nafoloko :

. Ka yɔrɔ labɛnnenw bɛɛ nafoloko jateminɛ dugu kɔnɔ.

. Balontankɛnɛ ni degelikɛnɛ kɔrɔ minnu labɛnna, olu nafolo kasabi ka kan ka dantigɛ.

. Awiyɔnjiginyɔrɔ kura fana nafolo hakɛ ka kan ka jira.

. Nɛgɛjurusiraw dilanna ni wari kasabi min ye, o ka kan ka dantigɛ.

. Lotoliw ni dunanjiginso wɛrɛw, kɔrɔlenw fara kuraw kan, olu labɛnna ni nafolo kasabi min ye, o ka kan ka fɔ.

. Dugu yɛrɛ ye nafolo hakɛ min dantigɛ KUPUDAFIRIKI labɛnni kama, o ka kan ka fɔ, ka mara ka bolomadɛmɛ far'o kan.

. Biye hakɛ min bɛ se ka san ntolatan kunbɛn kelen o kelen senfɛ dugu kɔnɔ, o jate ka kan ka bɔ."

. Biye sɔngɔ ka kan ka fɔ.

Fɛɛrɛ minnu bɛ dugu bolo yɔrɔ kɛrɛnkɛrɛnnen dɔ labɛnni na k'a kɛ dunanw bisimilayɔrɔ ye.

Sisoko :

. Siso suguya minnu bɛ dugu kɔnɔ an'u hakɛ, i n'a fɔ lotoliw ni siso wɛrɛw.

. Dugu ka kan k'a fɔ ni dunanjiginsow bɛ se ka mɔgɔba 120 ni dunanwelelen 60 ni kunnafonidila 200 ni mɔgɔ yeleke wɛrɛw bisimila.

. Dugu ka kan ka kunbɛnyɔrɔw ni seliyɔrɔw ni sugufiyɛw ni yɔrɔba wɛrɛw kofɔ minnu bɛ yen k'a ban ani dugu b'a fɛ ka minnu jɔ, «CAN» kadara kɔnɔ.

.Dumunikɛyɔrɔw fana jate ka kan ka minɛ.

Seko ni dɔnko ni duguyaala. :

. Ka dugu seko ni dɔnko kɛnɛw kofɔ an'u hakɛ.

. Sanni ɲɔgɔndaw cɛ an'u waati la, dugu ka fɛɛrɛ sirilen ye mun ye seko ni dɔnko sira kan ?

. Nafolo kasabi jumɛn labilal'o kama. Dugu niyɔrɔ ye joli y'o la ?

. Yaalaliyɔrɔ minnu bɛ mara kɔnɔ, an'olu ni dugu yɛrɛ cɛ kilo hakɛ bɛɛ ka kan ka pereperelatigɛ. Dɔɔnin ka kan ka fɔ o yɔrɔ kɛrɛnkɛrɛnnenw yiriwali kan.

- Mara kɔnɔ, gofɛrɛnɛri ni depite kelen ni mɛri ka kan k'u kandi :

. «CAN» 2002 ɲɔgɔnkunbɛnw labɛnni ŋaniya kan u ka dugu kɔnɔ.

. Tulonw labɛnniko ɲuman kan dugu kɔnɔ.

O tɛmɛnnen kɔ, gofɛrɛnɛri ni depitew ni dugu jɛkulu kɛrɛnkɛrɛnnenw ka kan ka bɛnkansɛbɛn dɔ labɛn, k'u ka ɲinitaw n'u fɛlaw n'u ŋaniyaw jir'o kɔnɔ.

Basiriki TURE.

AMAP kuntigi
Gawusu DARABO
Mali kanw kunnafonisɛbɛnw baarada kuntigi
Nanze Samake
Kibaru
BP : 24 Telefoni : 22-21-04
Kibaru Bugufiyɛ Bozola
Bamako -Mali
Dilanbagaw ni sɛbɛnbagaw kuntigi
Basiriki Ture
Sɛbɛnbagaw kuntigi
Badama Dukure
Labuguriyɔrɔ Kibaru gafedilan baarada
Bolen Hakɛ 16 000